

SCHONEN VAN SLOTEN FUNEST VOOR KOUDBLOEDIGEN

Jelle Hofstra

Het schonen van sloten op onjuiste tijdstippen is een grote bedreiging voor amfibieën en koudbloedigen in het algemeen. Dit omdat machinaal schonen zeer grondig gebeurt en over grote lengten. Als dit schonen te vroeg gebeurt worden eieren, larven en volwassen dieren verwijderd. Evenals de planten, die nodig zijn voor de eiafzetting van salamanders. Maar ook het te laat schonen, waarvan vooral de laatste jaren sprake is, is funest. Een probleem is vaak dat het in een nat najaar voor loonbedrijven nauwelijks mogelijk is met hun zware materieel in de weilanden te komen. Het kan soms niet anders, maar eigenlijk zou men na oktober toch niet meer moeten schonen. De beste tijd om sloten te schonen lijkt mij van september tot oktober. De meeste amfibieën zijn dan al aan land gekropen. En de dieren die in het water overwinteren zijn daar dan meestal nog niet aan toe.

Ielpiper

Ik ben vaak erg nieuwsgierig wat er zoal bij het schonen van sloten in de late herfst naar boven wordt gehaald. Zo vond ik bij het schonen van een sloot in Gorredijk tussen de Wolkammerij en de Spinnerij op 15 november 1999 drie grote modderkruipers die tussen de moddebrij op de wal werden gehaald. De enige melding uit Fryslân dat jaar. De grote modderkruiper is een langgerekt, cilindrisch visje dat meestal een lengte krijgt van 15 tot 30 cm. Rond de bek bevinden zich 10 tastdraden. De Friese naam luidt 'Ielpiper'. Dit omdat het dier piepende geluiden uitstoot wanneer het wordt beetgepakt. Het dier is evenals de kleine modderkruiper zeldzaam en staat als zodanig op de

Rode Lijst. Op 13 december van datzelfde jaar werd door Henkie Hoogeveen uit Jubbega bij het schonen van een sloot onder Oldeberkoop o.a. een reeds in de winterslaap verkerende roodwangsierschilpad naar boven gehaald. Hetzelfde gebeurde eind oktober 2000 met het loonbedrijf Jonker. Bij het schonen van een sloot in Terwispe werd eveneens een grote vrouwelijke roodwangsierschilpad boven water gehaald.

de praktijk

Op 27 november dit jaar was een loonbedrijf aan de 'Alde Ie' onder Langezwaag nog bezig een sloot te schonen. In een gesprek met de kraanmachinist kwam naar voren dat er zelden iets levends naar boven werd gehaald. Zo nu en dan zag hij een visje op het droge spartelen, maar dat gooide hij vaak terug. De praktijk bleek helaas anders. Het glinsteren van een spartelend visje is op die afstand vanuit de cabine vaak nog wel te zien. Minder opvallende dieren worden echter over het hoofd gezien.

verminkte kikkers

Voor de bruine kikker bleek het schonen op dit tijdstip in ieder geval catastrofaal. De dieren hadden zich voor de naderende winter reeds in grote hoeveelheden teruggetrokken in een smal slootje dat bijna geheel was dichtgegroeid. Na ongeveer 100 meter schonen telde ik reeds 45 kikkers die traag uit het op de wal gekieperde materiaal kropen. Dieren die niet snel genoeg waren kregen reeds een tweede lading over zich heen en soms zelfs een derde. Vele zullen daarbij nog zijn omgekomen door verstikking in de moddebrij. Drie dieren

*De eerste honderd
meter geschoond
Foto: Jelle Hofstra*

Bruine kikker waarvan de achterpoten zijn geamputeerd door het mes in de maaikorf, tijdens opschoningswerkzaamheden in een sloot (Foto: Jelle Hofstra)

waren ernstig verminkt. Door het heen- en weervliegende mes in de maaikorf was bij één dier beide achterpoten totaal afgesneden, bij één dier één achterpoot, bij een ander dier hing de achterpoot er nog net bij. Een vierde exemplaar moet zwaar verwond zijn geweest, aangezien mijn hand geheel was bebloed toen ik het dier terugzette in het water. Verder kon ik wat vissen betreft een snoekje met een lengte van 20 cm redden; een zeelt van eveneens 20 cm en nog twee grote modderkruipers.

mistroostig

Kikkers die wel aan de dood waren ontsnapt en opnieuw het water opzochten, wachtten bovendien

nog een andere verrassing. Langs het gedeelte van een even eerder geschoonde sloot telde ik maar liefst 18 vissende reigers. Ze zullen weinig moeite hebben gehad met de trage kikkers. Ook zal menige vis zijn verschalkt die door zuurstofgebrek in het door modder verontreinigde water aan de oppervlakte naar lucht hapte. Een beetje mistroostig zag ik één en ander aan. Het was voor mij duidelijk dat de overgebleven kikkers toch nog een zekere dood tegemoet gingen. Door de diepontwatering stond het water in de sloot zelfs in deze natte periode niet hoger dan ongeveer 20 cm. Met een wat strenge winter zal de vorst zelfs tot diep in de modderlaag doordringen en zullen de dieren doodvriezen.